

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Katowicach

LKA – 4101-18-02/2013
P/13/066

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli P/13/066 – Efekty kształcenia w szkołach niepublicznych o uprawnieniach szkół publicznych

Jednostka przeprowadzająca kontrolę Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Katowicach

Kontroler Marian Dłucik, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 86783 z dnia 23 sierpnia 2013 r.

(dowód: akta kontroli str. 1-2)

Jednostka kontrolowana Prywatne Gimnazjum im. M. Skłodowskiej-Curie w Dąbrowie Górniczej,
Al. J. Piłsudskiego 4, 41-300 Dąbrowa Górnicza

Kierownik jednostki kontrolowanej Aleksandra Malec, Dyrektor Szkoły

(dowód: akta kontroli str. 3-8)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie¹ działalność Gimnazjum² w zakresie efektywności kształcenia, w latach szkolnych 2010/2011 – 2012/2013.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Formułując ocenę pozytywną, NIK uwzględniła w szczególności: spełnianie warunków niezbędnych do posiadania uprawnień szkoły publicznej, prawidłowy sposób pozyskiwania środków na funkcjonowanie Szkoły, odpowiedni stan bazy lokalowej do realizacji podstawy programowej kształcenia ogólnego, prawidłowo zorganizowany i realizowany proces dydaktyczny, a także zapewnienie wykwalifikowanej kadry nauczycieli.

NIK zauważa jednak tendencje do pogarszania się wyników edukacyjnych Szkoły w poszczególnych latach w skali staninowej³. W roku 2011, po przeprowadzonych egzaminach gimnazjalnych z części humanistycznej, matematyczno-przyrodniczej i języka obcego, Szkoła na skali staninowej zajmowała pozycję na poziomie średnim i niżej średnim. Natomiast w roku 2013 wyniki Szkoły na tej skali, po egzaminach z języka polskiego, z wiedzy o społeczeństwie, historii, matematyki i przedmiotów przyrodniczych, wskazywały poziom niski i bardzo niski.

Oceniając efektywność pracy Szkoły, NIK uwzględniła jednak nie tylko przeciętne wyniki uzyskiwane przez uczniów na egzaminach zewnętrznych ale również działania podejmowane przez Dyrektora Szkoły na rzecz poprawy wskaźników nauczania.

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie

² Zwanego dalej Szkołą

³ od ang. Standard nine – standardowa dziewiątka – w Polsce skala ta jest powszechnie używana przez Centralną Komisję Egzaminacyjną i komisje okręgowe, przeprowadzające zewnętrzne egzaminy w oświacie.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Organizacja szkół niepublicznych o uprawnieniach szkół publicznych

1.1. Podstawy formalno-prawne funkcjonowania Szkoły

Opis stanu faktycznego

Szkoła dysponuje zaświadczeniem o wpisie do ewidencji szkół niepublicznych, wydanym przez Prezydenta Miasta Dąbrowa Górnicza⁴. Dane zawarte w tym zaświadczeniu spełniały wymogi określone w art. 82 ust. 3a ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty⁵.

(dowód: akta kontroli, str. 9).

1.2. Zgodność statutu szkoły z przepisami prawa

Opis stanu faktycznego

Obowiązujący statut Gimnazjum z dnia 4 stycznia 2010 r., zgodnie z art. 84 ust. 1 ustawy o systemie oświat, został nadany Uchwałą Zarządu Fundacji „Serce Szkole” (organu prowadzącego Szkołę), we współpracy oraz po uwzględnieniu uwag i wniosków Organów Gimnazjum. W okresie objętym kontrolą, statut Szkoły nie był zmieniany.

(dowód: akta kontroli, str. 10).

Statut Szkoły zawierał wszystkie elementy wymagane art. 84 ust. 2 ustawy o systemie oświaty. W rozdziale IV statutu „Organizacja i przebieg kształcenia” uregulowano kwestie dotyczące podziału na grupy uczniowskie (do 28 uczniów w oddziale szkolnym), organizacji zajęć pozalekcyjnych, udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej uczniom oraz nadzoru pedagogicznego i udzielania pomocy uczniom mającym trudności w nauce oraz udzielania pomocy uczniom uzdolnionym.

(dowód: akta kontroli, str. 11-43).

W Statucie Gimnazjum uregulowano szczegółowe warunki oceniania wewnątrzszkolnego, zgodnie z § 3 ust. 3 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych⁶.

(dowód: akta kontroli, str. 27-41).

W badanym okresie nie przeprowadzano w Szkole ewaluacji i kontroli zewnętrznych.

1.3. Sposób i źródła finansowania działalności Szkoły

Szkoła otrzymywała dotacje przekazywane przez Gminę Dąbrowa Górnicza organowi prowadzącemu Szkołę – Fundacji „Serce Szkole” w Dąbrowie Górniczej. Ponadto środki na prowadzenie i promowanie działalności, Gimnazjum otrzymywała w formie chesnego i opłaty rocznej. W statucie Szkoły zapisano, że warunki płatności chesnego lub korzystanie z nieodpłatnej formy nauki w Gimnazjum, regulowały umowy zawarte z rodzicami lub opiekunami uczniów, a Fundacja zastrzegła sobie prawo do pobrania opłaty za pomoce naukowe, płatne corocznie i obowiązujące dla klas bezpłatnych.

(dowód: akta kontroli, str. 41-42).

⁴ Zaświadczenie nr WE i K PN i KU/20/99 z dnia 26 lipca 1999 r.

⁵ Dz. U. Nr 256, poz. 2572 ze zm.

⁶ Dz. U. 2007 r. Nr 83, poz. 562 ze zm.

W okresie objętym kontrolą, w Szkole obowiązywały dwa rodzaje umów zawieranych z rodzicami lub opiekunami, na cykl płatny lub bezpłatny kształcenia. W cyklu płatnym określone były zniżki czesnego lub stypendia socjalne przyznawane w zależności od statusu finansowego rodziców dziecka. W umowach określano opłatę roczną obowiązującą za każdy rok szkolny, uiszczaną raz w roku i ustalaną przez Zarząd Fundacji na dany rok szkolny. Opłata roczna w roku szkolnym 2010/2011 wynosiła 100,00 zł, a w latach szkolnych 2011/2012 i 2012/2013 150,00 zł. Ustalanie stawek na kolejne lata nauki nie wymagało pisemnej zmiany umowy a w przypadku rezygnacji ze Szkoły, opłata ta nie podlegała zwrotowi. Sposób pozyskiwania środków na finansowanie działalności Szkoły był zgodny z regulacjami Statutu.

(dowód: akta kontroli, str. 44-56).

Roczne przychody w przeliczeniu na jednego ucznia w latach 2010-2012 kształtowały się na poziomie 4 956 zł w 2010 r., (w tym dotacja - 4 696 zł, czesne – 160 zł i opłata roczna – 100 zł), a w kolejnych latach, odpowiednio: 5 322 zł (5 102 zł – dotacja, 69 zł czesne i 150 zł opłata roczna) i 5 488 zł (5 324 zł dotacja, 14 zł – czesne i 150 zł opłata roczna). Natomiast roczne koszty na jednego ucznia, ponoszone były na wydatki bieżące i wynosiły 4 956 zł w 2010 r. i w kolejnych latach, odpowiednio: 5 322 zł i 5 488 zł.

(dowód: akta kontroli, str. 57)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w badanym obszarze.

2. Wyposażenie Szkoły do realizacji jej celów statutowych oraz zapewnienie bezpiecznych i higienicznych warunków nauki i pobytu w Szkole

2.1. Wyposażenie Szkoły w sprzęt i pomoce dydaktyczne niezbędne do realizacji podstawy programowej

Opis stanu faktycznego

W szkolnych programach nauczania dla czterech przedmiotów (język angielski, informatyka, chemia i fizyka) zapisano posiadanie wyposażenia zalecanego w rozporządzeniach Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 r.⁷ i z dnia 27 sierpnia 2012 r.⁸ w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół.

(dowód: akta kontroli, str. 58)

Szkoła posiadała wyposażenie niezbędne do realizacji podstawy programowej kształcenia ogólnego, wynikające z zalecanych warunków i sposobu realizacji, określonych w przywołanych wyżej rozporządzeniach Ministra Edukacji Narodowej. Stwierdzono bowiem, że m.in. zajęcia z języków obcych odbywały się w sali z dostępem do komputerów z łączem internetowym, wyposażonej w słowniki, pomoce wizualne, odtwarzacz płyt CD. Zajęcia z muzyki prowadzone były w pracowni wyposażonej w instrumenty klawiszowe, perkusyjne i strunowe, a sala gimnastyczna i boisko szkolne wyposażone w urządzenia i sprzęt sportowy umożliwiały uczniom zdobywanie umiejętności i rozwinięcie sprawności, określonych w podstawie programowej. Szkoła posiadała również sale do nauki biologii, plastyki i zajęć z techniki.

⁷ Dz. U. z 2009 r. Nr 4, poz. 17.

⁸ Dz. Z 2012 r., poz. 977.

Badania ankietowe dotyczące warunków kształcenia, przeprowadzone wśród rodziców (29 ankietowanych), nauczycieli (13 ankietowanych) i 37 uczniów II i III klas Gimnazjum, wykazały, że zdaniem 22% uczniów, nauczyciele w czasie zajęć lekcyjnych korzystają z pomocy dydaktycznych i multimedialnych dostępnych w Szkole, natomiast 11 (30%) i 14 uczniów (38%) stwierdziło, że większość i niektórzy nauczyciele korzystają z takich pomocy. Jedynie 11% uczniów uznało, że ich nauczyciele podczas zajęć, nie korzystali z dostępnych pomocy dydaktycznych i multimedialnych. Wszyscy ankietowani nauczyciele stwierdzili natomiast, że wyposażenie w nowoczesne pomoce dydaktyczne do nauczania przedmiotów jest wystarczające.

(dowód: akta kontroli, str. 59-65)

2.2. Zapewnienie w Szkole bezpiecznych i higienicznych warunków nauki

Opis stanu faktycznego

W badanym okresie pracownicy Oddziału Nadzoru Sanitarnego Sekcja Higieny Dzieci i Młodzieży Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Dąbrowie Górniczej, przeprowadzili 7 kontroli stanu sanitarnego Szkoły i nie stwierdzili nieprawidłowości w tym zakresie.

(dowód: akta kontroli, str. 66).

Dyrektor Szkoły dokonywał co najmniej raz w roku kontroli zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków korzystania z obiektów należących do Szkoły, w tym bezpiecznych i higienicznych warunków nauki. Z przeglądów tych sporządzane były protokoły, a ich kopie przekazywano do organu prowadzącego Szkołę. Spełniony został tym samym wymóg określony w § 3 ust. 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach⁹.

(dowód: akta kontroli, str. 67-71).

Badania ankietowe wykazały, że zdecydowana większość rodziców i opiekunów (90%) uważała, że liczba uczniów, w klasie do której uczęszczają ich dzieci jest odpowiednia, a według 66% rodziców budynek Szkoły jest odpowiednio przystosowany do prowadzenia nauki. Sześć osób (21%) spośród ankietowanych rodziców nie miało zdania na ten temat a 4 osoby (14%) oceniły, że budynek szkoły jest nieodpowiedni do prowadzenia nauki. Natomiast wszyscy nauczyciele, warunki lokalowe w Szkole ocenili jako odpowiednie do realizacji programu nauczania. Budynek Szkoły jako przestronny, schludny i czysty uznało 70% uczniów, a 30% uważało, że budynek tylko częściowo spełniał te wymagania.

(dowód: akta kontroli, str. 60-65)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w badanym obszarze.

3. Efekty dydaktyczne Szkoły

3.1. Wyniki klasyfikacji i promocji uczniów w wewnątrzszkolnym systemie oceniania

Opis stanu faktycznego

Szkoła stosuje zasady klasyfikowania i promowania uczniów, określone w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie

⁹ Dz. U. z 2003 r. Nr 6, poz. 69 ze zm.

warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych¹⁰.

(dowód: akta kontroli, str. 27-41).

Wskaźniki dotyczące uzyskanych promocji, promocji z wyróżnieniem, drugoroczności oraz egzaminów poprawkowych, na przestrzeni kontrolowanych lat szkolnych, ulegały stopniowej poprawie. Na koniec roku szkolnego 2010/2011, spośród 55 uczniów uczących się w 3 trzech oddziałach, 7 osób (12,7%) nie otrzymało promocji i powtarzało klasę, a 11 uczniów uzyskało średnią powyżej 4,75. W trakcie tego roku szkolnego czterech uczniów zrezygnowało z nauki w Gimnazjum.

W roku szkolnym 2011/2012 z 74 uczniów pobierających naukę w trzech oddziałach, 4 z nich (5,4%) nie otrzymało promocji i powtarzało klasę, a 13 uczniów uzyskało średnią powyżej 4,75. Decyzję o rezygnacji z nauki w Gimnazjum podjęto w tym czasie 10 uczniów. Natomiast na koniec roku szkolnego 2012/2013, 4 uczniów (4,6%), na 87 uczących się w 4 oddziałach, nie uzyskało promocji i powtarzało klasę, a średnią powyżej 4,75 uzyskało 14 uczniów (z nauki zrezygnowało w ciągu tego roku 11 uczniów). Do przedmiotów, z których uczniowie nie uzyskali promocji należały: j. polski (2 uczniów), matematyka (4 uczniów), historia (4 uczniów), chemia (1 uczeń), biologia (3 uczniów), geografia (1 uczeń), język angielski (5 uczniów), język niemiecki (2 uczniów).

W badanym okresie przeprowadzono 52 egzaminy poprawkowe (11 egzaminów w roku szkolnym 2010/2011 oraz 21 i 20 egzaminów w latach 2011/2012 i 2012/2013).

(dowód: akta kontroli, str. 72-73)

3.2. Wyniki Szkoły w egzaminach zewnętrznych

Opis stanu
faktycznego

W badanym okresie (za wyjątkiem roku szkolnego 2011/2012) średnie wyniki egzaminu na zakończenie gimnazjum były niższe od średnich wyników w kraju. W roku szkolnym 2011/2012, średni wynik Szkoły w części humanistycznej z języka polskiego był na poziomie 67%, tj. o 2 punkty procentowe wyższy od średniego wyniku w kraju (65%).

W roku szkolnym 2010/2011 sprawdzian z części humanistycznej, matematyczno - przyrodniczej i z języka angielskiego zdawali wszyscy, tj. 12 uczniów III klasy Gimnazjum. Średni wynik Szkoły z części humanistycznej wyniósł 24,75 pkt, przy średniej krajowej 25,31 pkt, z części matematyczno – przyrodniczej Szkoła uzyskała 21,25 pkt, podczas gdy średni wynik w kraju wyniósł 23,63 pkt. Natomiast średni wynik Szkoły z języka angielskiego (25,17 pkt) był niższy o 3,11 pkt od średniego wyniku w kraju (28,28 pkt).

W roku szkolnym 2011/2012 sprawdzian z części humanistycznej (język polski, historia i wiedza o społeczeństwie), matematyczno – przyrodniczej (matematyka, przedmioty przyrodnicze) i z języka angielskiego zdawało 20 (100%) uczniów kończących Gimnazjum. Średni wynik Szkoły z języka polskiego wyniósł 67%, przy średniej krajowej 65%, z historii i wiedzy o społeczeństwie 54%, podczas gdy średnia krajowa wynosiła 61%. Z części matematyczno – przyrodniczej (matematyka) średni wynik Szkoły wyniósł 36% a średni wynik w kraju kształtował się na poziomie 47%. Średni wynik Szkoły z przedmiotów przyrodniczych wyniósł 43% a w kraju – 50%. Natomiast średnie wyniki Szkoły z języka angielskiego – poziom podstawowy (60%) i poziom rozszerzony (43%) były niższe o 3 pkt procentowe od średnich wyników w kraju, które wynosiły odpowiednio 63% i 46%.

¹⁰ Dz. U. Nr 83, poz. 562 ze zm.

W roku szkolnym 2012/2013 sprawdzian z części humanistycznej (język polski, historia i wiedza o społeczeństwie), matematyczno – przyrodniczej (matematyka, przedmioty przyrodnicze) i z języków obcych (angielski i niemiecki) zdawało 26 uczniów, tj. wszyscy uczniowie klasy III Gimnazjum. Średni wynik Szkoły z języka polskiego wyniósł 54%, przy średniej krajowej 62%, z historii i wiedzy o społeczeństwie 45%, podczas gdy średnia krajowa wynosiła 58%. Z części matematyczno – przyrodniczej (matematyka) średni wynik Szkoły wyniósł 34% a średni wynik w kraju kształtował się na poziomie 48%. Średni wynik Szkoły z przedmiotów przyrodniczych wyniósł 49% a w kraju – 59%. Natomiast średnie wyniki Szkoły z języka angielskiego – poziom podstawowy (60%) i poziom rozszerzony (43%), który zdawało 24 uczniów, były niższe o 6 i 4 pkt procentowe od średnich wyników w kraju, które wynosiły odpowiednio 63% i 45%. Średnie wyniki Szkoły z języka niemieckiego – poziom podstawowy (45%) i poziom rozszerzony (23%), który zdawało 2 uczniów, były niższe o 13 i 17 pkt procentowych od średnich wyników w kraju, które wynosiły odpowiednio 58% i 40%.

(dowód: akta kontroli, str. 74-75).

Uwagi dotyczące
badanej działalności

NIK zauważa, że w rozkładzie staninowym występowała tendencja pogarszania się wyników Szkoły w poszczególnych latach. W 2011 roku pozycja Szkoły na skali staninowej po przeprowadzonym egzaminie gimnazjalnym z części humanistycznej (24,75 pkt) plasowała się na pozycji 5 (średni) (na 9-cio stopniowej skali staninowej) a po egzaminie z części matematyczno-przyrodniczej (21,25 pkt) i języka obcego (25,17 pkt) na pozycji 4 (niżej średni). Jedynie w 2012 roku wynik ze sprawdzianu wiedzy z języka polskiego (67%) plasował Szkołę na pozycji 6 (wyżej średni). Średnie wyniki Szkoły ze sprawdzianu z wiedzy o społeczeństwie (54%), matematyki (36%) i przedmiotów przyrodniczych (43%) wskazywały na niski (3) poziom wyników uczniów na skali staninowej. W 2013 roku wynik Szkoły na tej skali, po egzaminie z języka polskiego (54%), wskazywał poziom niski a po egzaminach z wiedzy o społeczeństwie i historii (45%), matematyki (34%) i przedmiotów przyrodniczych (49%) – bardzo niski.

(dowód: akta kontroli, str. 76)

Wynik sprawdzianu w 2009 roku po ukończonej szkole podstawowej wskazywał, że do Gimnazjum przyjęto 31% uczniów z niskimi wynikami, 54% uczniów ze średnimi wynikami i 15% z wynikami wysokimi. Po przeprowadzonym egzaminie gimnazjalnym w 2012 r., odsetek uczniów, którzy ukończyli Gimnazjum: z niskimi wynikami wzrósł do 50%, ze średnimi wynikami zmalał do 15%, a wysokie wyniki z egzaminu uzyskało 35% uczniów.

W roku 2010 do Gimnazjum przyjęto 36% uczniów z niskimi wynikami, 64% uczniów ze średnimi wynikami. Po przeprowadzonym egzaminie gimnazjalnym w 2013 roku uczniów, którzy ukończyli Szkołę z niskimi wynikami było 70%, ze średnimi wynikami 10%, a wysokie wyniki uzyskało 20% uczniów.

(dowód: akta kontroli, str. 77)

Analiza edukacyjnej wartości dodanej (EWD)¹¹ absolwentów Szkoły za okres lat 2010-2012 (35 uczniów uwzględnionych w bazie wyników) wykazała, że w zakresie przedmiotów humanistycznych uczniowie Szkoły uzyskali dodatni wskaźnik EWD (2,5) oraz wyższe wyniki (o 0,8) niż przeciętne wyniki uczniów w kraju z tej części egzaminu. Z części matematyczno-przyrodniczej absolwenci Szkoły uzyskali

¹¹ www.ewd.pl

wskaźnik EWD równy „0”, lecz niższe (o 5) od przeciętnych wyniki uczniów w kraju w tej części egzaminu.

Uzyskane wyniki uplasowały Szkołę na pozycji „szkoły sukcesu” z przedmiotów humanistycznych oraz jako szkołę „neutralną” (wyniki uczniów plasują Szkołę zarówno jako „szkołę wspierającą”, jak i „szkołę wymagającą pomocy”).

(dowód: akta kontroli, str. 78-79)

Dyrektor Szkoły, odnosząc się do przedstawionych efektów dydaktycznych pracy Szkoły w aspekcie wyników uzyskiwanych przez uczniów na egzaminach zewnętrznych, przedstawiła analizę kontekstową postępów edukacyjnych uczniów Gimnazjum w latach 2010-2013. Pani Dyrektor wyjaśniała m.in., że *zestawienie wyników sprawdzianu szóstoklasisty oraz egzaminu gimnazjalnego nie obrazuje w żadnym wypadku pracy Szkoły. Miarodajna jest jedynie analiza kontekstowa stosowana przez Ministerstwo Edukacji Narodowej i Kuratorium jako organ nadzoru pedagogicznego, co wykazała ewaluacja przeprowadzona w naszej Szkole Podstawowej w ubiegłym roku przez Śląskie Kuratorium Oświaty. Pomimo niskich wyników w skali staninowej, Szkoła Podstawowa (prowadzona również przez Fundację „Serce Szkoły”) uzyskała najwyższe oceny A i B, gdzie poziom A oznacza bardzo wysoki a B wysoki stopień wypełniania wymagania przez Szkołę (co zostało ujęte w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 października 2009 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego¹²).*

(dowód: akta kontroli str. 80-124)

W przedstawionej analizie, Dyrektor zwróciła uwagę na pochodzenie uczniów Gimnazjum z różnych środowisk społecznych (szczególnie ze środowiska robotniczego) oraz status finansowy rodzin. Charakteryzując społeczność Szkoły, Dyrektor wskazała na prowadzoną edukację socjologiczną przystosowania społecznego uczniów, którą nauczyciele realizowali na kilku płaszczyznach: pracy nad emocjonalnym zrównoważeniem każdego ucznia, pracy nad tworzeniem poprawnych relacji społecznych, zwłaszcza w społeczności szkolnej i klasowej oraz pracy nad wdrożeniem uzyskanych kompetencji społecznych dla kształtowania postaw obywatelskich w szkole. Analiza wykazała, że w wyniku podjętych działań zaobserwowano pozytywne efekty w postaci widocznych zmian postawy u wszystkich uczniów (spadek agresji w kontaktach koleżeńskich, wzrost świadomości emocjonalnej i zrównoważenia emocjonalnego, wzrost motywacji do nauki, chęć samorozwoju).

(dowód: akta kontroli str. 83-84)

Pani Dyrektor wyjaśniła, że *...system i misja Szkoły wspierają uczniów w harmonijnym rozwoju, nabywaniu wiedzy, kształtowaniu umiejętności poprzez:*

- *prowadzenie lekcji według ustalonego Modelu Lekcji,*
- *dodanie 2 godzin tygodniowo przeznaczonych na pisanie testów egzaminacyjnych,*
- *indywidualne godziny dla poszczególnych uczniów według ich potrzeb,*
- *praca z pedagogiem dla uczniów ze specjalnymi potrzebami,*
- *dodatkowe godziny socjologii i zajęć artystycznych dla rozwijania kompetencji społecznych,*
- *omawianie kart uczniów dokumentujących i uświadamiających uczniom ich sytuację szkolną.*

Po analizie wyników sprawdzianu szóstoklasisty i wstępnych testów kompetencyjnych w klasie I Gimnazjum, na przykładzie 2013 roku, Szkoła zdiagnozowała możliwości edukacyjne uczniów. Średnie wyniki sprawdzianu

¹² Dz. U. z 2009 r. Nr 168, poz. 1324 ze zm.

szóstoklasisty (absolwentów Szkoły z 2013 r.) wyniosły 42%. W pierwszym miesiącu nauki w Szkole przeprowadzono testy na „wejście”: z matematyki, w którym uczniowie osiągnęli średni wynik 32,3%, z języka polskiego średni wynik 38,8% oraz test różnicujący poziomy z języka angielskiego z wynikiem 24,5%. Średnie wyniki z tych części były niższe niż uzyskane podczas sprawdzianu szóstoklasisty, co oznacza, jak wyjaśniła Pani Dyrektor, że *młodzież posiadała mniejszą wiedzę niż pół roku temu na sprawdzianie szóstoklasisty*.

W celu poprawy wyników nauczania w Szkole – jak wyjaśniała Pani Dyrektor – podjęto działania polegające na: wprowadzeniu zajęć dodatkowych z matematyki, języka angielskiego, zindywidualizowaniu pracy na lekcji, udzielaniu pomocy koleżeńskiej w odrabianiu lekcji. Efekty tych działań spowodowały powstanie bazowej wiedzy u uczniów, umożliwiającej dalszą pracę, a tym samym realizację podstawy programowej. Ponadto na lekcjach rozwiązywano zadania podobne do zadań zawartych w arkuszach egzaminacyjnych, organizowano zajęcia dodatkowe mające na celu wyćwiczenie ogólnych umiejętności takich jak: logiczne myślenie, wyciąganie wniosków, rozumowanie przez analogię. Nauczyciele różnych przedmiotów ściśle współpracowali w ćwiczeniu tych samych umiejętności, np. uzyskiwanie informacji z tekstu, selekcji danych, rozumienie poleceń. Dalej Pani Dyrektor wskazała na podjęte działania społeczne i wychowawcze powodujące oduczenie uczniów starych nawyków m.in. wcześniejszego wychodzenia z sali podczas pisania testów lub oddawanie pustych arkuszy, manifestowanie bohaterstwa poprzez odmowę wkładania trudu w pracę.

(dowód: akta kontroli, str. 85-86)

Podjęte przez Szkołę (w ramach diagnozowania wewnątrzszkolnego) działania, poprawiły wyniki pracy Szkoły. Średnia ocen z języka polskiego (2,80) uzyskana przez 20 uczniów I klasy Gimnazjum podczas testu na „wejście” we wrześniu 2012 r. wzrosła do 3,80, kiedy to ci uczniowie kończyli III klasę gimnazjalną, średnia ocen z matematyki (2,03) wzrosła do 2,75, natomiast z języka angielskiego z 2,45 do 3,25. Podobnie było w roku 2013, kiedy to średnia ocen uzyskanych przez 26 uczniów I klasy, w teście na „wejście” z języka polskiego kształtowała się na poziomie 2,82 a na końcu edukacji na poziomie 3,50, średnia ocen z matematyki wynosiła 2,14 a po ukończonej III klasie 2,88, natomiast z języka angielskiego średnia ocen po teście (2,44) wzrosła do 3,38 na końcu III etapu edukacji.

(dowód: akta kontroli, str. 125-128)

3.3. Wyniki Szkoły uzyskane w konkursach i olimpiadach przedmiotowych

W roku szkolnym 2010/2011, 33 uczniów Szkoły (60% ogółu uczniów uczących się w tym okresie) a w roku 2012/2013 27 uczniów (31%) brało udział w eliminacjach szkolnych 18 konkursów przedmiotowych z języka polskiego, z języków: angielskiego i niemieckiego, historii i matematyki oraz w 2 edycjach konkursu interdyscyplinarnego – drużynowego konkursu dla uczniów gimnazjów: „Z językiem angielskim po świecie matematyki”. Uczniowie ci, zakończyli rywalizację w tych konkursach na poziomie eliminacji szkolnych, a w roku szkolnym 2010/2011, jeden z uczniów Gimnazjum został laureatem konkursu przedmiotowego wiedzy o krajach niemieckojęzycznych.

(dowód: akta kontroli, str. 129-132)

W latach szkolnych 2010/2011 i 2011/2012 uczniowie Gimnazjum nie brali udziału w innych formach współzawodnictwa szkolnego. Natomiast w roku szkolnym 2012/2013, 3 uczniów (3,5% ogółu uczniów uczących się w tym okresie) brało udział

w 7 konkursach i koncertach muzycznych organizowanych w ramach np. Konkursu Kolęd i Pastoralek im. Ks. Szwarlika w Będzinie oraz konkursu „Nasza Szansa” organizowanego przez Dom Kultury w Wiśle, którego zostali laureatami.

(dowód: akta kontroli, str. 133-134)

Rodzice, nauczyciele i uczniowie dobrze postrzegają pracę Szkoły w badanym obszarze. Dokonując wyboru szkoły dla swojego dziecka, rodzice kierowali się przede wszystkim opinią o szkole i nauczycielach (72%), ofertą zajęć pozalekcyjnych (17%), opinią znajomych (24%) i wynikami egzaminów końcowych z lat ubiegłych (10%). W ocenie wszystkich nauczycieli, wyniki egzaminów zewnętrznych były omawiane w Szkole przede wszystkim podczas rady pedagogicznej, a także na zespołach przedmiotowych. Realizując program nauczania, zdecydowana większość nauczycieli (77%) koncentrowała się na treściach i umiejętnościach niezbędnych uczniom na egzaminie zewnętrznym, a zdaniem większości nauczycieli (70%) sprawdziany i egzaminy raczej w sposób właściwy i rzetelny sprawdzają wiedzę uczniów. Zdecydowana większość ankietowanych uczniów (68%) nie korzysta z korepetycji, jedynie 7 uczniów (19%) sporadycznie, a 5 uczniów (14%) regularnie korzysta z płatnych zajęć pozalekcyjnych, zaś 32 uczniów (87%) uważa, że mogłoby mieć lepsze oceny ale 23 z nich (62%) nie ma czasu dobrze się przygotować i nie zależy im na tym a niektórzy (32%) stwierdzili, że jest za dużo prac domowych. Aby osiągnąć lepszy wyniki w nauce 73% uczniów stwierdziło, że nauczyciele musieliby umieć zaciekawić swoim przedmiotem i organizować więcej zajęć pozalekcyjnych (27%).

W opinii zdecydowanej większości rodziców (86%) są oni informowani w stopniu wystarczającym o postępach w nauce swojego dziecka, a uczniowie (57%) twierdzą, że są na bieżąco informowani o ocenach i wiedzą dlaczego takie otrzymali oraz 84% uczniów uważa, że w Szkole są oceniani sprawiedliwie. Społeczność szkolna wskazała również na przyjazną atmosferę panującą w Szkole. Rodzice (97%) uważają, że ich dzieci chętnie i raczej chętnie chodzą do szkoły, a sami uczniowie (87%) w przeważającej większości lubią lub raczej lubią chodzić do szkoły. Nauczyciele zaś wskazują, że Szkoła umożliwia wprowadzanie innowacyjnych metod nauczania i nowych projektów. Wyboru tej samej szkoły dokonaliby prawie wszyscy rodzice (97%) i tylko jeden uczeń (2%) nie wybrałby ponownie tej samej szkoły.

(dowód: akta kontroli, str. 60-65)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w badanym obszarze.

4. Organizacja i realizacja procesu dydaktycznego

4.1. Kwalifikacje nauczycieli

Opis stanu faktycznego

W badanym okresie w Gimnazjum zatrudnionych było średnio 17 nauczycieli (w niepełnym wymiarze czasu pracy), w tym jeden nauczyciel dyplomowany, pięciu nauczycieli mianowanych, siedmiu nauczycieli kontraktowych, trzech nauczycieli stażystów i jeden nauczyciel bez stopnia awansu zawodowego.

(dowód: akta kontroli, str. 135).

Zatrudnieni w Gimnazjum nauczyciele spełniali wymagania kwalifikacji w odniesieniu do realizowanego przydziału zajęć edukacyjnych w roku szkolnym 2012/2013.

(dowód: akta kontroli, str. 136-140).

4.2. Prawidłowość wdrożenia szkolnych programów nauczania

Szkolne programy nauczania zostały prawidłowo wdrożone do użytku szkolnego. Nauczyciele przedstawiali Dyrektorowi Szkoły programy nauczania, a Dyrektor po zasięgnięciu opinii Rady Pedagogicznej, dopuszczał je do użytku szkolnego.

W szkolnym zestawie programów nauczania uwzględniono całość podstawy programowej kształcenia ogólnego, ustalonej dla gimnazjum.

(dowód: akta kontroli, str. 141-152)

4.3. Zgodność realizacji programów nauczania z podstawą programową kształcenia ogólnego

Wybrane do badania programy nauczania języka polskiego i matematyki w klasie III gimnazjum realizowane w roku szkolnym 2012/2013 spełniały warunki określone w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 8 czerwca 2009 r. w sprawie dopuszczania do użytku w szkole programów wychowania przedszkolnego i programów nauczania oraz dopuszczania do użytku szkolnego podręczników¹³. Programy te opracowane były przez innych autorów niż nauczyciele zatrudnieni w Gimnazjum. Wybrane losowo z dziennika lekcyjnego prowadzonego w roku szkolnym 2012/2013 w klasie III Gimnazjum, 5 tematów lekcyjnych z języka polskiego, odpowiadało treściom nauczania opisanym w szkolnym programie nauczania i w podstawie programowej, określonej w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół¹⁴.

(dowód: akta kontroli, str. 153-155)

4.4. Zachowanie minimalnego wymiaru obowiązujących zajęć edukacyjnych dla danego cyklu nauczania na każdym etapie edukacji

Liczby godzin zaplanowane na realizację programów nauczania dla przedmiotów egzaminacyjnych: język polski, matematyka, języki obce nowożytnie, historia, wiedza o społeczeństwie, biologia, geografia, chemia i fizyka były zgodne z ramowymi planami nauczania określonymi w rozporządzeniach Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 12 lutego 2002 r.¹⁵ i z dnia 7 lutego 2012 r.¹⁶ w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych. Godziny zajęć lekcyjnych z ww. przedmiotów, potwierdzone były odpowiednim wpisem i podpisem nauczycieli w dzienniku lekcyjnym i w okresie 3 lat szkolnych zrealizowane zostały w 100% i powyżej 100% w relacji do planowanej oraz minimalnej liczby godzin, przewidzianych w ramowym planie nauczania dla przedmiotów egzaminacyjnych.

(dowód: akta kontroli, str. 156-158)

Wymagania edukacyjne obowiązujące dziecko w Szkole znało 86% rodziców i większość z nich (90%) uważało, że zapewniają one oczekiwany poziom wiedzy. Większość rodziców (69%) nie miała potrzeby wpływać na zmianę oferty edukacyjnej oferowanej przez Szkołę. Wszyscy nauczyciele stwierdzili, że mieli wpływ na wybór programu nauczania a prawie wszyscy uczniowie (92%) uważali, że zostali zapoznani z wymaganiami edukacyjnymi dotyczącymi wszystkich

¹³ Dz. U. z 2009 r. Nr 89, poz. 730.

¹⁴ Dz. U. z 2012 r. poz. 977.

¹⁵ Dz. U. z 2002 r., Nr 15, poz. 142 ze zm.

¹⁶ Dz. U. z 2012 r., poz. 204.

przedmiotów. W ocenie 76% rodziców, wszyscy nauczyciele uczący w Szkole są merytorycznie przygotowani do nauczania przedmiotów, 17% rodziców stwierdziło, że nie wszyscy nauczyciele są przygotowani a 2 osobom (7%) trudno to było ocenić. Natomiast tylko 2% rodziców uważało, że nauczyciele uczący w Szkole nie są przygotowani do rozwiązywania problemów wychowawczych. Zdecydowana większość rodziców (72%) uznała, że nauczyciele dbają o przestrzeganie zasad dobrego wychowania, przygotowują do życia w społeczeństwie (52%), dbają o bezpieczeństwo uczniów (41%) i rozwijają potencjał intelektualny uczniów (24%). Natomiast w opinii 84% uczniów, nauczyciele czasami i zawsze potrafią zaciekać swoim przedmiotem, prezentują materiał w sposób zrozumiały i w większości (76%) zachęcają do samodzielnego myślenia.

(dowód: akta kontroli, str. 60-65)

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w badanym obszarze.

5. Wspieranie kształcenia uczniów z trudnościami w nauce i zaburzeniami rozwojowymi

W Statucie Szkoły uregulowano zasady udzielania pomocy psychologiczno-dydaktycznej uczniom mającym trudności w nauce. Do zasad tych należało m.in. organizowanie dodatkowych godzin wyrównywania wiedzy, kierowanie do poradni psychologiczno-pedagogicznej w celu sprawdzenia przyczyn dysfunkcji, opracowywanie indywidualnych zestawów prac i poleceń na lekcjach o zmniejszonym progu trudności, realizacja uwag pedagoga i psychologa.

(dowód: akta kontroli, str. 17-20)

Orzeczenia lub opinie z poradni psychologiczno-pedagogicznych zostały wystawione 15 uczniom, u których stwierdzono m.in. trudności w nauce, osłabioną koncentrację, poziom rozwoju intelektualnego poniżej przeciętnej, dysleksję rozwojową, nadpobudliwość, problemy z koncentracją, obniżony poziom pamięci słuchowej, wolne tempo uczenia się, trudności w funkcjonowaniu szkolnym, nieharmonijny rozwój umysłowy. Do form udzielonej przez Szkołę pomocy należało m.in. organizowanie zajęć dodatkowych z matematyki i języków obcych, ustalanie planu działań wspierających, dostosowanie zadań i poleceń do możliwości psychofizycznych uczniów, wydłużanie czasu na sprawdzianach i podczas odpowiedzi, pomoc koleżeńska, praca nad podwyższeniem samooceny uczniów, budowanie motywacji do nauki poprzez uświadamianie wartości wiedzy, wspieranie umiejętności radzenia sobie z trudnościami.

(dowód: akta kontroli, str. 159-160)

Dla potrzeb wsparcia 19 uczniów z trudnościami w nauce, Szkoła realizowała zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze z języka angielskiego, języka niemieckiego i matematyki w wymiarze 1 godziny tygodniowo.

W ramach indywidualnego wsparcia w procesie nauczania, 4 uczniów, którzy nie otrzymali promocji w roku szkolnym 2011/2012 uczestniczyło w następnym roku szkolnym w zajęciach wspierających z języka angielskiego i z języka niemieckiego, w wymiarze 1 godziny tygodniowo.

(dowód: akta kontroli, str. 161-162)

Stosunkowo dużo ankietowanych rodziców nie wiedziało czy ich dziecko może skorzystać w Szkole z pomocy: psychologa (55%), logopedy (66%) i pedagoga (24%). Natomiast prawie wszyscy nauczyciele (85%) jako dobrą ocenili pomoc ze strony psychologa lub pedagoga szkolnego w celu wspierania uczniów ze

szczególnymi potrzebami edukacyjnymi. Spośród 37 ankietowanych uczniów 43% wiedziało, że w Szkole zatrudniony jest psycholog, 62% uczniów wiedziało o zatrudnieniu pedagoga, a 19% o zatrudnieniu logopedy. W zdecydowanej większości uczniowie (92%) nie mieli potrzeby korzystania z pomocy psychologa, pedagoga i logopedy. Natomiast prawie wszyscy uczniowie (89%) uznali, że w razie problemów w nauce mogą zwrócić się do nauczyciela o pomoc.

(dowód: akta kontroli, str. 60-65)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w badanym obszarze.

6. Wspieranie uczniów uzdolnionych

W Statucie Szkoły uregulowano kwestie związane ze wspieraniem uczniów uzdolnionych i określono warunki oraz możliwości indywidualnego rozwoju, poprzez m.in.: organizowanie indywidualnych zajęć dla pogłębienia wiedzy i umiejętności, typowanie i przygotowanie uczniów do konkursów i olimpiad, egzekwowanie większych wymagań, wskazywanie źródeł wiedzy o zwiększonym stopniu trudności, dodatkowe zadania na lekcjach i w ramach pracy domowej.

(dowód: akta kontroli, str. 17-21)

Dla 10 uczniów uzyskujących promocję z wyróżnieniem, Szkoła realizowała zajęcia rozwijające ich uzdolnienia i zainteresowania w kierunku języka angielskiego, języka niemieckiego, matematyki i zajęć artystycznych w wymiarze 1 godziny tygodniowo.

Jako celowe dla rozwoju uczniów najzdolniejszych w kierunku muzyczno-artystycznym, organizowane były w roku szkolnym 2012/2013 zajęcia z zespołem wokalnym, w których uczestniczyło 4 uczniów i prowadzone były w wymiarze 6 godzin tygodniowo.

(dowód: akta kontroli, str. 163-164)

Zdaniem większości rodziców, Szkoła wspiera uzdolnienia uczniów, a ankietowani nauczyciele stwierdzili, że oferta zajęć pozalekcyjnych wspierających zainteresowania uzdolnionych uczniów jest bardzo obszerna i odpowiednia.

(dowód: akta kontroli, str. 60-63)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w badanym obszarze.

7. Wspieranie rozwoju zainteresowań uczniów

Do organizowanych przez Szkołę w roku szkolnym 2012/2013 bezpłatnych zajęć pozalekcyjnych, umożliwiających rozwój zainteresowań uczniów i zagospodarowanie czasu wolnego, należały: koncerty muzyki rozrywkowej, „Noce filmowe”, warsztaty wokalne i sportowe.

W koncertach organizowanych i przygotowanych przez uczniów Gimnazjum w szkołach podstawowych oraz Gimnazjum Nr 3 w Dąbrowie Górniczej uczestniczyło 15 uczniów. Koncerty te miały na celu prezentację umiejętności wokalnych oraz integrację środowisk uczniowskich poprzez zabawy muzyczne.

W „Nocach filmowych” organizowanych we wrześniu, listopadzie 2012 r. oraz w marcu 2013 r. uczestniczyło 30 uczniów Gimnazjum. Celem tych zajęć było rozwijanie zainteresowań uczniów polską i światową kinematografią oraz integracja uczniów.

Rozwijaniu zainteresowań wokalnych, tanecznych oraz aktorskich uczniów, służyły trzy dniowe warsztaty wokально-aktorskie zorganizowane w czerwcu 2013 r. w Milówce, w których brało udział 30 uczniów.

Podczas warsztatów sportowych organizowanych w czerwcu 2013 r. połączonych ze wspólnym ogniskiem, 70 uczniów miało okazję brać udział w zajęciach na ścianie do wspinaczki, warsztatach tanecznych prowadzonych przez instruktorów tańca oraz w rozgrywkach sportowych.

Młodzież Gimnazjum (20 uczniów) brała udział w akcji typu „flash-mob” w Dąbrowie Górniczej. Akcja miała na celu rozwijanie umiejętności tanecznych oraz zwrócenie uwagi społeczeństwa na spadek zainteresowania kulturą fizyczną wśród nastolatków.

Wspólne śpiewanie piosenek przez uczniów całego Gimnazjum odbywało się w ramach Szkolnego Dnia Karaoke, a 20 uczniów brało udział w kręceniu klipu do filmu promującego Szkołę. W czerwcu 2013 roku uczniowie Szkoły (członkowie zespołu muzycznego „I to się ceni” koncertowali podczas Rajdu im. Jana Kiepury.

(dowód: akta kontroli, str. 165-166)

W ocenie rodziców uczniów biorących udział w ankiecie, 59% z nich uznało ofertę zajęć pozalekcyjnych w Szkole jako odpowiednią, natomiast dla 41% rodziców oferta ta była za mała. Z kolei dla 84% uczniów (46% tak i 38% nie wszystkie) organizowane w Szkole zajęcia pozalekcyjne rozwijały ich zainteresowania.

(dowód: akta kontroli, str. 60-61, 64-65)

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w badanym obszarze.

IV. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Katowicach.

Katowice, dnia 9 października 2013 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Katowicach

Kontroler
Marian Dłucik
Gł. specjalista kontroli państwowej

Dyrektor
z up. Wicedyrektor

.....

Przemysław Fedorowicz